

Bonnská tzv. východní politika ve světle vztahů
NSR - ČSSR

Bonnská tzv. východní politika ve světle vztahů
NSR - ČSSR;

Přehodnocení kontaktů mezi ČSSR a NSR:

I. Cíle bonnské tzv. východní politiky:

První konkrétní snahy v NSR rozvíjet zpočátku jen neoficiální kontakty politického charakteru se socialistickými evropskými státy spadají do druhé poloviny padesátých let. V té době velkou aktivitu vyvíjejí zejména představitelé opoziční FDP. Byli to především poslanci Spolkového sněmu RADEMACHER, BUCHER, později ale i místopředseda Spolkového sněmu DEHLER, kteří v té době navštívili ČSSR a měli zde neoficiální rozhovory s poslanci ČSSR a představiteli našeho MZV. Motivem těchto rozhovorů především byly vzájemné obchodní styky a sondáže našeho stanoviska k normalizaci vztahů s NSR. V té době se FDP jako jediná strana zastoupená v bonnském parlamentě zasazovala otevřeně za zrušení Hallsteinovy doktriny.

V témže období daleko opatrnější snahy o kontakty s ČSSR začínají projevovat i někteří představitelé opoziční SPD. ČSSR navštěvují tehdy poslanci SPD Ludwig METZGER, Ernst PAUL a Kurt MATTICK. Samostatně pak poslanec Heinz KÜHN. Jejich zájem se soustřeďuje především do oblasti politické. Zajímají se především o otázky, týkající se života občanů německé národnosti, žijících v Československu, sondují názory možného návratu

vysídlenců (především poslanec PAUL, člen Seliger Gemeinde), sondují naše vztahy - zejména pak k NDR a SSSR. Projevují zájem o situaci na naší kulturní frontě. Tyto návštěvy ČSSR jsou motivovány jako studijní cesty, jež politické činitele NSR k ničemu nezavazují. V podstatě šlo o první neoficiální sondáže a o první nesmělé pokusy "ohmatat" si terén pro pozdější rozsáhlejší a koordinované akce.

Široce založená koncepce tak zvané východní politiky se začíná v NSR formulovat až začátkem roku 1961 pod bezprostředním vlivem Kennedyho politiky administrace. Silící politická a ideologická ofenziva USA ovlivňuje i politické proudy Evropy, NSR při tom nevyjímaje. Nejplodnější odezvu pak nalézá především u SPD. Začátkem roku 1961 naléhá Kennedyho vláda na vládu NSR, aby vyvinula iniciativně úsilí ke zlepšení vztahů se socialistickými státy. USA v napjatých vztazích plných politických komplikací mezi NSR a socialistickými státy spatřují hlavní překážku k vytvoření příznivé atmosféry v Evropě politicky a ideologicky působit směrem do socialistických států. Do tohoto období pak také spadá Nixonův výrok o tom, že hlavním úsilím západního světa musí být přenést ideologický boj na území jednotlivých socialistických států. Výrazem tlaku USA na NSR je např. usnesení spolkového sněmu ze 14. 6. 1961 v němž se praví, že "NSR bude usilovat o normalizaci vztahů se socialistickými státy, aniž by bylo upuštěno od principů Hallsteinovy doktriny" a klade se zejména důraz na rozvíjení hospodářských, kulturních a humánních styků.

Hlavním cílem tzv. východní politiky NSR začátkem šedesátých let bylo:-----

- a) čelit vlivu NDR v socialistických zemích; usilovat

o izolaci NDR v socialistickém táboře soustavným propagováním "demokratického pořádku" a "mírových snah NSR". Tím postupně získávat jednotlivé ZSS na stranu NSR při řešení tzv. německé otázky.

b) vyvolávat a prohlubovat rozpory mezi jednotlivými socialistickými státy, především pak mezi jednotlivými ZSS a SSSR. V tomto směru vytvořila SPD a postupně i bonnská vláda koncepci diferencovaného přístupu k jednotlivým ZSS projevující se konkrétně v preferování vytypovaných socialistických států. Začátkem šedesátých let to byly zejména Polsko a Rumunsko.

c) vytvořit předpoklady přímého ideologického ovlivňování situace v jednotlivých socialistických zemích. Tak např. v této době byl v NSR zřízen výnosem MV ze 6. 4. 1961 "Spolkový institut pro výzkum marxismu-leninismu".

V tomto období počátečního formulování zásad tak zvané východní politiky NSR byly její cíle bezprostředně svazovány ještě s řešením tzv. německé otázky. Teprve později, zejména v letech 1964-1965 začínají se politické síly NSR, zejména SPD, aktivněji začleňovat do celkové koncepce hlavních imperialistických států, především pak USA, ideologicky působit uvnitř jednotlivých socialistických zemí. Zejména SPD, postupně ale i ostatní politické strany včetně CDU, rozvíjejí zcela plánovitě a koordinovaně ideodiverzi v jednotlivých socialistických státech. Do této činnosti se aktivně zapojuje i západoněmecká zpravodajská služba a tzv. vědecké instituty, pověřené "výzkumem" socialistických zemí, řízené a financované bonnskými vládními kruhy, západoněmeckou zpravodajskou službou i jednotlivými politickými stranami, především pak SPD.

Dokladem toho je zaměření, které obdržely tyto tzv. vědecké instituty NSR v září 1965 ve vztahu k ČSSR:

- provést podrobný rozbor hospodářské a politické situace v ČSSR;
- shromáždit přesnou dokumentaci k zájmovým důležitým osobám ČSSR;
- vyhodnocovat pravidelně čs. tisk, zkoumat momenty z historického a kulturního života ČSSR, jichž by se dalo využít v ideologickém pronikání do ČSSR. O tyto materiály projevila velký zájem i Gehlenova organizace.

NSR se vůči evropským socialistickým zemím v této etapě soustředila na:

- využití zájmu socialistických států o rozvoj obchodu k ekonomickému pronikání a tím i k politickému a ideologickému ovlivňování jednotlivých ZSS;
- zneužívání nacionalistických tendencí v jednotlivých zemích socialistického tábora jako odstředivé síly, narušující vztahy těchto zemí především se Sovětským svazem v neposlední řadě však i s NDR;
- podporování a využívání silících tendencí zejména mezi inteligencí, chybně hodnotící tzv. svobody a principy buržoazních demokracií; v tomto směru promyšleně a cílevědomě rozvíjejí kontakty s představiteli naší kulturní, vědecké fronty, rozvíjí kontakty mezi odbory se studenty a mládeží;
- aktivní navazování na tradice sociáldemokratismu a jejich využívání k oslabování zásadních principů socialistického a proletářského internacionalismu.

Tato koncepce tzv. východní politiky NSR měla za cíl oslabit socialistický tábor, narušit jeho jednotu a podstatně zviklat stabilitu vnitřních politických

systémů jednotlivých ZSS se zjevným cílem pokusit se o vytržení jednotlivých ZSS ze systému socialistického společenství.

Novým příznivým momentem ideologického působení dovnitř socialistických států jsou opatření, směřující k podstatnému uvolnění turistického ruchu ZSS se západními zeměmi, NSR nevyjímaje, provedená zejména v letech 1963-1964. Proto mohl v březnu 1964 prohlásit tehdejší západoberlínský starosta a předseda SPD Willi BRANDT v rozhovoru se švédským předsedou vlády ERLANDEREM, během pobytu v západním Berlíně, že vítá uvolnění turistiky jako vhodný prostředek ideologického a politického ovlivňování obyvatelstva socialistických zemí. Zvláště pak zdůraznil, že NSR toho bude moci využít především proti NDR přímo na půdě socialistických států. "Hlavním místem setkání Němců z obou částí Německa není již Berlín, nýbrž Praha", prohlásil v tomto rozhovoru W. BRANDT.

Dalším význačným rysem koncepce SPD v otázkách tzv. východní politiky je snaha vedení SPD navázat důvěrné neoficiální kontakty s komunistickými a dělnickými stranami ZSS. SPD vycházela ze zkušeností obdobných kontaktů s IKS. Takové kontakty se podle našich informací SPD podařilo navázat především s KS Rumunska, s Dělnickou stranou PLR a s KSC. Vyvinula úsilí i o podobné kontakty s SED.

Kvalitativně novým prvkem tak zvané bonnské východní politiky, prosazovaným nejenom SPD, nýbrž i politickými vládními kruhy CDU/CSU, soustřeďujícími se tehdy kolem bývalého ministra zahraničí G. SCHRÖDERA byla koncepce zřízení oficiálních obchodních misí v evropských ZSS. Cílem této koncepce bylo uchytit se přímo v zemích ZSS, zajistit si možnost přímého politického působení, aniž by byly dotčeny základní principy Hallsteinovy doktriny.

Toto období ofensivní politiky NSR ve vztahu k ZSS se vyznačovalo výraznou diferenciací NSR ve vztahu k jednotlivým ZSS. Výrazem toho bylo navázání diplomatických styků s RSR v roce 1967.

Politika diferencovaného přístupu orientace NSR na nejslabší článek socialistického tábora nedosáhla očekávaného výsledku zejména v důsledku srpnových událostí v ČSSR v roce 1968. Na těchto událostech si především vedení SPD uvědomilo, že nelze provádět politiku ve vztahu k ZSS proti zájmům SSSR a NDR. Tato skutečnost se obráží v Brandtově vládním prohlášení, v němž rozhodující klíč k řešení všech principiálních otázek vztahů NSR k ZSS spatřuje právě ve vztazích k SSSR a v neposlední řadě i v respektování NDR a řešení vztahů s tímto socialistickým státem na půdě rozděleného Německa.

Neznamená to však, že Bonn reviduje cíle své tzv. východní politiky. Svědčí o tom dokument bonnského MZV zpracovaný v souvislosti se srpnovými událostmi v ČSSR v němž se v bodě 5) doslova uvádí: "Spolková-německá politika mostu k východu byla uvržena zpět. Je však třeba i přes vnitřní obtíže v ní pokračovat, protože nemá rozumnější alternativu. Bude zapotřebí však mnoho trpělivosti a vytrvalosti ....."

II. Vyhodnocení kontaktů NSR - ČSSR

a) Hodnocení kontaktů mezi NSR a ČSSR v období od r. 1965 do ledna 1968:

V říjnu 1966 vypracovává bonnská MZV tajný dokument o taktickém postupu NSR ve vztahu k ČSSR. V dokumentu se zdůrazňuje, že dozrává čas, kdy je zapotřebí vytvářet postupně podmínky k zahájení široké ofenzivy vůči Československu.

V prosinci 1966 prohlašuje pak vedení SPD na svém interním zasedání ČSSR za klíčovou zemi, na níž je zapotřebí ihned vedle Rumunska soustředit pozornost. Je třeba zdůraznit, že i přes určitou rivalitu politických stran a směrů je ofenziva ve vztahu k ČSSR připravována naprosto koordinovaně za aktivní spoluúčasti bonnské vlády i západoněmecké zpravodajské služby.

Snahy CDU/CSU:

První vážný pokus navázat a udržet dialog s vedoucími politickými činiteli ČSSR podnikají politické kruhy CDU v roce 1965. Hamburský poslanec Spolkového sněmu E. BLUMENFELD navštívil koncem roku 1965 ČSSR (před tím dlel na návštěvě v PLR a MLR). V ČSSR jednal s bývalým předsedou zahraničně-politického výboru našeho parlamentu Dr. KRIEGELEM, s. BABÁČKEM z MZO a projevil zájem o rozhovor s tehdejšími náměstkem MZV s. KLIČKOU. Jménem západoněmeckých průmyslových kruhů blízkých Kruppovu koncernu a z pověření tehdejšího ministra zahraničí

SCHRÖDERA přednesl rozsáhlý plán hospodářské spolupráce NSR s ČSSR, spočívající zejména v kooperaci na třetích trzích. Přišel rovněž s návrhem využít západoněmecký kapitál k modernizaci čs. průmyslu. V kladném případě sliboval liberalizaci dovozu z ČSSR.

Po návratu do NSR hodnotil pak E. BLUMENFELD zejména kladně rozhovor s dr. KRIEGELEM. Ve zprávě pro bonnské MZV uváděl, že tento rozhovor ponechává "otevřené dveře" i pro další politická jednání.

BLUMENFELDOVA návštěva ČSSR spadá do období přijetí zákona o čs. státní bance v říjnu 1965, kdy Bonn zkoumá možnosti využití tohoto zákona pro operace západoněmeckého kapitálu v Československu.

Příznačné je, že již v tomto období se začínají západoněmecké politické kruhy orientovat na vytypované činitele ČSSR s nimiž vyhledávají kontakty a vedou polooficiální rozhovory. Jde především o KRIEGELA, KLIČKU, bývalého člena ÚV KSČ Otto ŠIKA, bývalého ředitele ÚMPE prof. ŠNEJDÁRKA a další.

V období druhé poloviny roku 1965 a začátkem roku 1966 usilují západoněmecká místa o důvěrné rozhovory a setkání mimo území republiky, zejména s dr. KRIEGELEM a O. KLIČKOU. Již v červnu 1965 tlumočí např. skupina bonnských poslanců cestou prostředníků dr. KRIEGELOVI pozvání k neoficiální návštěvě Bonnu. Měl se zde sejit, jak bylo zdůrazňováno, zcela neoficiálně, s některými bonnskými politiky. Obdobné snahy vyvíjí Bonn i v případě O. KLIČKY.

Je příznačné, že tyto snahy jsou vyvíjeny i cestou západoněmeckých korespondentů působících ve Vídni o nichž je známo, že pracují pro západoněmeckou zpravodajskou

službu. Tak např. v květnu 1966 veze západoněmecký korespondent R. HÖRNAGER do Prahy pozvání pro dr. KRIEGELA od univerzity v Manheimu.

V červnu 1966 získáváme informaci o tom, že význačný činitel Spolkového sněmu, člen zahraničně-politického výboru dr. KOPF hodlá pozvat v Teheránu v průběhu zasedání meziparlamentární unie dr. KRIEGELA do Bonnu.

To všechno nevylučuje, že tyto kroky jsou motivovány též zájmem západoněmecké rozvědky.

Spadají do období, kdy bonnské MZV registruje, že v politických kruzích ČSSR není jednotná linie ve vztahu k NSR.

V této době také se zejména O. KLIČKA, ale i dr. KRIEGEL snaží vybudovat trvalé zprostředkované kontakty na vedoucí politické činitele NSR. Využívají k tomu zejména našich novinářů a kulturních činitelů, kteří působí v NSR.

Smysl bonnské tzv. východní politiky formuloval již v roce 1964 poslanec CDU dr. Bernhard MARTIN, před delegáty "Svazu křesťansko-demokratických studentů", když prohlásil: "Je naším posláním předávat zemím Východu myšlenkové bohatství NSR. Nesmíme se zaleknout a ustoupit před sebevětšími výlohami ..." MARTIN dále zdůraznil, že je zapotřebí usilovat i o vývoz knih a všemi způsoby podporovat vnitřní proměny v ZSS zvenčí!

Aktivní roli v bonnské východní politice sehrál zejména poslanec Spolkového sněmu, dnes člen předsednictva CDU dr. Ernst MÜLLER-HERMANN, který navštívil několikrát ČSSR. Poprvé v roce 1966. Všímal si především:

- postojů našich občanů k režimu;
- vztahů ČSSR k ostatním ZSS; činí závěr, že nejméně oblíbenými jsou SSSR a NDR;
- MÜLLER-HERMANN, který pak navštívil ČSSR ještě několikrát, v rozhovorech s našimi činiteli navrhuje:
  - a) dále rozšířit turistické styky mezi NSR a ČSSR;
  - b) podílet se společně na vybudování dálnice v ČSSR, jež by navázala na mezinárodní síť dálnic;
  - c) zasazuje se o rozšíření kulturních a vědeckých styků.

I když s cestou do ČSSR v červnu 1967 MÜLLER-HERRMANN spokojen není - setkal se prý u nás s tvrdým postojem, svaluje vinu za to na poslance CDU dr. MARKE, který jej doprovázel a který je prý znám v ZSS jako "nepřítel" socialistických zemí. MÜLLER-HERMANN tak dospívá k závěru, že je třeba v kontaktech pokračovat, tyto prohlubovat, neboť shledal nejednotný postoj vedoucích čs. činitelů na vztahy NSR-ČSSR. (poznámka: jednal tehdy mj. s KLIČKOU a dr. KRIEGELEM). Tato doporučení tlumočil pak po návratu tehdejšímu kancléři dr. KIESSINGEROVI. KIESSINGER sám pak v této době zkoumá možnosti setkání a rozhovorů s dr. KRIEGELEM, neboť v této době jej bonnské vládní kruhy CDU považují za možného nástupce s. Václava DAVIDA, tehdejšího ministra zahraničí.

V letech 1966- 1967 projevují o návštěvu ČSSR zájem ještě další významní činitelé CDU/CSU: předseda CSU a poslanec P. J. STRAUSS a předseda Spolkového sněmu dr. GERSTENMAIER.

SPD:

Sociální demokraté v letech 1965-1968 rozvinuli

ještě podstatně širší ofenzivu ve vztahu k ZSS, než jakou registrujeme v případě CDU/CSU.

Klíčovou podstatou je Egon BAHR, intímus Willi BRANDTA, zvláštní vyslanec Bonnu, který v Praze vedl přípravná a potom i vlastní jednání o podepsání obchodní smlouvy NSR a ČSSR, na jejímž základě došlo k výměně oficiálních obchodních misí. Egon BAHR navštívil ČSSR několikrát. Měl neoficiální rozhovory s bývalým náměstkem MZV O. KLIČKOU, bývalým tajemníkem ÚV KSČ s. KOUČKÝM, v dubnu 1966 tehdy ještě jako tiskový šéf západoberlínského senátu jednal též s tehdejším šéfredaktorem RP s. ŠVESTKOU. Egon BAHR učinil rovněž z pověření předsedy SPD W. BRANDTA první pokusy navázat přímé kontakty mezi SPD a KSČ. Skutečným smyslem BAHROVÝCH návštěv v ČSSR bylo sondovat stanovisko našich činitelů na další možnosti rozvíjení styků, hledat slabá místa v naší koncepci, jichž by se dalo vhodně využít a vytvořit trvalý spolehlivý kanál k vedení KSČ. I když se BAHR často vracel do Bonnu rozhovory neuspokojen, projevoval zvlášť velkou trpělivost a vynalézavost v rozvíjení zcela neoficiálních kontaktů. E. BAHR zdůrazňoval v Praze vážný zájem W. BRANDTA na úspěšném dialogu s ČSSR. Svědčí o tom též BRANDTŮV dopis z konce ledna 1967, adresovaný našim vedoucím činitelům, který do Prahy vezla BRANDTOVA manželka. V dopise vyjadřuje zájem na uskutečnění rozhovoru tehdejšího státního tajemníka bonnského MZV SCHÜTZE (dnes starosta záp. Berlína) s bývalým náměstkem MZV O. KLIČKOU, případně i na území třetího státu. W. BRANDT v dopise urguje odpověď našich blíže nejmenovaných míst a podotýká, že by čs. strana neměla podceňovat dobrou vůli Spolkové vlády.

Průkopnickou práci v zájmu ideodiverzní politiky SPD vůči ČSSR vykonal především pracovník tiskové služ-

by PPP Fritz ECKERT. Navštívil ČSSR v dubnu 1966. Jednal tehdy mj. s pracovníky mezinárodního oddělení ÚV KSČ s. HAVLÍČKEM a s. JANOUTEM, dále se ŠIKEM, s tehdejším vedoucím německo rakouského odboru MZV s. REZKEM, t. č. velvyslancem ČSSR v Tanzanii a s prof. Dr. HAJDŮ.

Po návratu vypracoval F. ECKERT podrobnou zprávu a doporučil tento další postup:

- prosazovat společnou výstavbu dálnic;
- zřídit informační střediska NSR v Praze, Brně a Bratislavě;
- uzavřít dohodu mezi NSR a ČSSR o výměně novin a časopisů a jejich volném prodeji.

Velkou pozornost ve zprávě pro vedení SPD věnuje ECKERT rozhovorům s O. ŠIKEM. Píše, že ŠIK s ním hovořil zcela bez zábrán o situaci v našem hospodářství a o představách řešení našich ekonomických problémů. Zmínuje se i o "potížích" s nimiž se potýká při prosazování svých představ a poznamenává, že se ŠIKOVI podařilo získat podporu bývalého I. tajemníka ÚV KSČ A. NOVOTNÉHO.

ŠIKOVU novou ekonomickou soustavu hodnotil pak tehdy ECKERT takto: "Obyvatelstvo ČSSR bude konfrontováno novou hospodářskou situací, což jeho vztah ke komunistickému státu nepochybně nezlepší ...."

Další cestu podnikl ECKERT do ČSSR v říjnu 1967. Vyzdvihuje rozhovor s pracovníkem mezinárodního oddělení ÚV KSČ s. JANOUTEM a všímá si zejména jeho myšlenky, že na vyřešení vztahů není třeba čekat, ať dojde k takovému zlepšení i s ostatními ZSS. F. ECKERT i po této návštěvě ČSSR navrhuje zintenzivnit propagační činnost z NSR do ČSSR.

Velký význam příkládá tehdy vedení SPD cestě poslance SPD, dnes bonnského ministra obrany Helmuta SCHMIDTA v srpnu 1966 do Československa. Obdobně pak i cestě dalšího významného činitele vedení SPD poslance Spolkového sněmu WISCHNIEWSKEHO do ČSSR.

Helmut SCHMIDT vedl v ČSSR rozhovory především s Dr. KRIEGELEM, O. KLÍČKOU, s. KOUČKÝM, s. REZKEM a prof. ŠNEJDÁRKEM. Obsahem rozhovorů byly především vztahové otázky. Po návratu vypracoval H. SCHMIDT podrobnou zprávu, v níž hodnotí též partnery s nimiž jednání. Největšího ocenění se dostalo prof. ŠNEJDÁRKOVÍ. H. SCHMIDT tehdy o něm napsal: "Prof. ŠNEJDÁREK, vedoucí ÚMPE, byl při rozhovorech o všeobecné situaci v ČSSR velmi poučným a otevřeným diskuzním partnerem: dobrý znalec německých poměrů. Navrhl seminář českých a německých expertů pro otázky mezinárodního práva - event. ve Vídni. (Podle mého názoru je třeba to uvážit, již to dává příklad historikům; získám pro to prof. MENZELA). ŠNEJDÁREK a jeho spolupracovníci jsou komunisté, avšak jednoznačně západně orientováni..."

V září 1966 hodnotilo předsednictvo SPD výsledky cesty H. SCHMIDTA a WISCHNIEWSKEHO do ČSSR. Na tomto zasedání bylo přijato rozhodnutí pokračovat v kontaktech. Oba upozorňovali na to, že jednotlivé ZSS zaujímají rozdílný postoj vůči NDR.

Vedení SPD položilo důraz na rozvoj hospodářských styků NSR se ZSS, což má vést i k politickému sblížení.

WISCHNIEWSKI, kterého předsednictvo SPD pověřuje otázkami vztahů SPD s jednotlivými ZSS, přichází v listopadu 1966 s novou iniciativou navštívit ČSSR. Do popředí jednání staví tyto otázky:

- navázat kontakt se stranickými činiteli KSČ;
- zkoumat možnosti spolupráce čs. institutů s institutem NSR, především zjistit podmínky takové spolupráce pro Friedrich Ebert Stiftung.

V této době vyslovuje W. BRANDT interně myšlenku, že ČSSR se stává pro NSR důležitější než Rumunsko!

V únoru 1967 sonduje Helmut SCHMIDT s dr. KRIEGELEM možnost zprostředkovat důvěrný rozhovor W. BRANDTA. Současně projevuje snahu navázat pravidelné kontakty SPD a KSČ. Zdůrazňuje při tom, že by šlo o zcela důvěrné kontakty. Pracovník sekretariátu SPD SOMMER přednáší námět důvěrného kontaktu SPD - KSČ ještě v říjnu 1967 a poukazuje při tom, že takové kontakty po stranické linii si SPD vybuchovala již s Rumunskou KS. Po návštěvě Helmuta SCHMIDTA a WISCHNEWSKÉHO v ČSSR navštěvují naši republiku ještě další význační poslanci SPD EPPLER (dnes ministr Brandtovy vlády) a BLACHSTEIN, později velvyslanec NSR v Bělehradě. V rozhovorech navázali na minulé jednání. Odlišovali se pouze větším zájmem o vnitropolitické dění v ČSSR.

Toto období uzavírá návštěva šéfredaktora SPD týdeníku Vorwärts, Jesco von PUTTKAMERA v Praze v listopadu 1967. V ČSSR vedl jednání z BRANDTOVA pověření.

PUTTKAMER v podstatě tlumočil tyto myšlenky:

- nabídl jednání o vzájemném zřeknutí se násilí; naznačuje, že BRANDT je ochoten jednat i o garanci hranic;
- tlumočil, že SPD přikládá vztahům s ČSSR klíčový význam;
- zdůrazňoval BRANDTŮV názor, že SPD je ochotna o jednání vycházet z existence dvou německých států.

Během rozhovoru PUTTKAMER doporučoval rozvinout styky i po stranické linii. Zaregistroval, že ve vztahu k NSR se u nás projevují specifické čs. zájmy.

Styky po linii odborů:

Význačnou roli ve vzájemných politických stycích mezi NSR a ČSSR zaujímají rozsáhlé se rozvíjející styky odborů.

Mezníkem, v tomto směru byla návštěva předsedy ÖTV KLUNCKERA v Karlových Varech v září 1965. KLUCKER po návratu do NSR vysoko hodnotí tato jednání a navrhuje vedení DGB vypracovat celkovou koncepci rozšíření a zintenzivnění odborářských styků. Informuje rovněž tehdejšího ministra zahraničí dr. SCHRÖDERA, který myšlenku rozvíjení styků DGB s odbory československými, ale i s polskými, maďarskými a sovětskými vítá.

Poté dochází k postupnému rozšiřování vzájemných kontaktů, které zvláště výrazné intenzity nabývají po lednu 1968. Západoněmecké odbory využívají častých styků jednotlivých odborových svazů, jakož i rozsáhlých individuálních vzájemných návštěv k systematickému politickému ovlivňování činitelů i členů našeho ROH. Existují informace o tom, že někteří, zejména střední funkcionáři západoněmeckých odborů přijíždějí do ČSSR z příkazu západoněmecké zpravodajské služby. Vzhledem k rozsáhlosti styků po linii odborů nelze v této části vyčíslit všechny akce. Zasloužilo by si samostatný rozbor.

Vědecké a kulturní styky:

Zvláštní kapitolu tvoří vědecké a kulturní styky. Dosahovaly zejména od roku 1965 každoročně výrazného vzestupu. Ideodiverzní činnost do nejcitlivějších center společenského a vědního života ČSSR se projevovala v tomto období zejména na tomto úseku. Již v období před lednem 1968 rozvíjejí velmi aktivní činnost četné západoněmecké instituce zabývající se tzv. výzkumem ZSS, nadace, mezi nimiž zvláštní postavení zaujímají INTERNATIONES, Fridrich Ebert Stiftung a další. Tyto instituty jsou financovány bonnským státním aparátem, většinou MZV a západoněmeckou rozvědkou, některé pak ze zdrojů jednotlivých politických stran. Ovlivňování našich vědeckých a kulturních pracovníků se děje několika způsoby. K základní metodě patří rozesílání materiálů, tištěných v NSR na vytypované adresy do ČSSR. Tak např. již v roce 1965 začíná v Hamburku vycházet česky tištěný měsíčník "Přehled tisku", který je bezplatně rozesílán na 3.000 adres do ČSSR. Přehled obsahuje překlady závažnějších článků ze západoněmeckého tisku, jež se zabývají politickými, ekonomickými, ideologickými a kulturními problémy.

Daleko nebezpečnější metodou je však zvaní našich vědeckých, kulturních a jiných pracovníků do NSR. Pobytů v NSR je zneužíváno k systematickému ovlivňování našich občanů. Využívá se při tom krajně nepříznivé situace našich cestovatelů, kteří jezdí do NSR bez devizových prostředků a jsou často zcela finančně závislí na hostitelské straně.

Cílem ideodiverzních akcí NSR na tomto úseku je "zpracováním" naší kulturní fronty narušovat základní principy marx-leninské politiky a ideologie tak, aby

tato činnost postupně zasáhla i naše vedoucí stranická a vládní místa.

Rovněž i tato činnost zaznamenala prudký vzestup zejména po lednu 1968. Podrobněji o tom viz samostatnou zprávu.

Bez povšimnutí v této souvislosti nelze ponechat ani orientaci NSR na naši mládež, především pak student-skou mládež. I ta byla a zůstává dodnes vytypovanou oblastí intenzivního politického a ideologického působení.

b) Hodnocení kontaktů mezi NSR a ČSSR v období od ledna 1968 do srpna 1968:

Lednem 1968 se ČSSR ještě významněji posunuje do popředí zájmů NSR v porovnání s jinými ZSS. Bonnské MZV přikládalo tehdy změnám ve vedení naší strany prvořadý význam především pro další vnitropolitický vývoj u nás. Dospělo k závěru, že tento nebude bez vlivu na ostatní ZSS. V Bonnu se očekávalo, že se ČSSR brzy obrátí na NSR se žádostí o hospodářskou pomoc. Bonn byl ochoten, jak o tom svědčí konkrétní akce - viz dále - půjčku poskytnout a vázat ji na některé politické ústupky. Hovořilo se např. o rozšíření politické, kulturní a společenské pravomoci mise NSR v ČSSR.

Výrazem zájmů bonnských vládních kruhů a událostí u nás je pokyn bonnské vlády Spolkovému tiskovému úřadu v Bonnu z poloviny února 1968, aby zřídil stálou službu u MONITORU a registroval všechny události v Československu. Denně pak byly vypracovávány zprávy pro úřad Spolkového kancléře a bonnské MZV.

V březnu 1968 se bonnský ministr zahraničí W. BRANDT v interním rozhovoru před západoberlínskými novináři k událostem u nás vyjádřil: "Vývoj v ČSSR a RSR potvrzuje správnost diferencované politiky spolkové vlády, která i nadále bude uplatňovat sice vytrvale, ale opatrně snahy kontakty se ZSS...."

Velvyslanecký rada bonnského MZV dr. KASTL šel ještě dále, když prohlásil: "Bonnské MZV považuje události v ČSSR za nejdůležitější v celé socialistické soustavě snad od Říjnové revoluce v roce 1917 ....". I když starostlivě dodal: "Soukromě se mi však zdá, že velmi bouřlivé požadavky zvláště spisovatelů a inteligence nutno sledovat s jistou skepsí, neboť příliš radikální požadavky by mohly posílit spíše konzervativní kruhy a dát podnět zahraničním vlivům k intenzivnější intervenci v ČSSR....".

V březnu 1968 pak ministr zahraničí NSR vyvozuje první komplexnější závěry z našeho dosavadního polednového vývoje:

- počítá s oslabením našich vztahů především s PLR a NDR; naproti tomu s upevněním spolupráce s Rumunskem a Jugoslávií;
- spolková vláda posuzuje rezervovaně tempo "liberalizace" v ČSSR, je prý proti očekávání příliš prudké;
- šíří se a sílí názory věnovat maximální pozornost studentům a intelektuálům.

Politickému hodnocení situace v ČSSR odpovídá i zvýšená aktivita vládních míst a jednotlivých politických stran i institutů přispět svým podílem k ovlivňování situace u nás. Největší aktivitu pak vyvíjejí vedoucí kruhy CDU/CSU a SPD. Tato aktivita ve srovnání

s minulým obdobím nabývá však zcela konkrétních obrysů.

CDU / CSU

Tehdejší kancléř Dr. Kurt Georg KIESSINGER a ministr financí F. J. STRAUSS jsou zajedno v tom, že vyřešení hospodářských problémů ČSSR je důležitým předpokladem pro zajištění úspěchů "demokratického procesu" u nás... Shodují se v názoru, že bude nutno v tomto směru ČSSR "pomoci". Proto již v dubnu 1968 nabízí KIESSINGER cestou důvěrného kanálu poskytnutí "výhodného úvěru" ČSSR. Tuto nabídku provází zájmem o neoficiální konsultace a rozhovory s našimi představiteli. Aby NSR nemusela při tom vystupovat zcela otevřeně, doporučuje KIESSINGER realizovat půjčku prostřednictvím společného německo-francouzského konsorcia, při čemž v popředí by z taktických důvodů stály francouzské firmy. Výše půjčky by se měla pohybovat od 100 do 400 mil. dolarů.

V této souvislosti poslanec CDU MÜLLER-HERMANN prosí, aby čs. strana precizovala své návrhy a požadavky na možnou formu "západoněmeckého příspěvku". CDU je však zklamána zjištěním, že ČSSR nemá jasnou představu svých potřeb a požadavků.

V této době vystupuje v Bonnu s iniciativním návrhem prof. ŠNEJDÁREK a doporučuje svolat do Bonnu poradu čs. a západoněmeckých hospodářských expertů k "prozkoumání intenzifikace hospodářských styků NSR - ČSSR".

V květnu 1968 se obrací MÜLLER-HERMANN znovu na ČSSR. Zesílá tentokrát dopis ŠIKOVI v němž navrhuje jednání o půjčce. Současně se obrací dopisem i na ŠNEJDÁRKA a žádá ho, aby mu při jeho další plánované návštěvě ČSSR

zprostředkoval rozhovory s bývalým ministrem zahraničí dr. Jiří HÁJKEM, a s bývalým ředitelem čs. televize J. PELIKÁNEM. Po návratu z ČSSR v květnu 1968 MÜLLER-HERMANN zdůrazňuje v Bonnu zájem čs. strany na dalším rozšíření hospodářských a kulturních styků.

Téměř současně s iniciativou MÜLLERA-HERMANNA se na ŠIKA s konkrétními návrhy obrací dvěma dopisy Hans ELBOGEN, americký státní příslušník židovského původu, samostatný obchodník trvale usídlený v NSR. Odvolává se při tom na osobní jednání se ŠIKEM v Praze.

V dopise z 25. dubna 1968 mj. píše: "Měl jsem příležitost hovořit v pondělí dne 22. dubna s panem Dr. h. c. Hermannem Josefem ABSEM, předsedou správní rady Deutsche Bank. Buďte velice rád, když Vás bude moci po návratu z cesty po 10. květnu přijmout nebo Vás navštívit v Praze. Pan dr. ABS má stále ještě velkou váhu a vliv v západním průmyslovém a finančním světě, ale také u mezinárodních institucí ... Jeho rada a pomoc mohou být Československu prospěšné..... Stanovisko pana ABSE může rozhovory o půjčce na Západě podstatně ulehčit. " .

Hans ELBOGEN dále pak navrhuje: "Snad bych mohl zprostředkovat i rozhovor s ministrem financí STRAUSSEM, kterého znám, se Spolkovou bankou a s ministrem SCHILLEREM.. Na základě pražského rozhovoru hovořil jsem kromě pana ABSE s frankfurtským vedoucím americké firmy ACCOUNTING-FIRMA Arthurem ANDERSONEM". A dodává, že i tato americká firma je ochotna "pomoci" a "vyjít vstříc" našim požadavkům.

V dopise z 26. dubna 1968 pak Hans ELBOGEN navrhuje a precizuje zřídit smíšenou společnost s 50% kapitálovou účastí ČSSR a 50% by připadlo semím EHS a USA.

O Hansu ELBOGENOVI, bývalém majiteli loděnic v Ústí nad Labem a majiteli bývalého německého kasina v Praze na Příkopech, dnešního Slovanského domu, disponuje čs. rozvědka řadou závažných poznatků. Svědčí o tom, že v průběhu druhé světové války spolupracoval v Argentině s nacistickou zpravodajskou službou a nyní je důvodné podezření, že pracuje ve službách nepřátelské rozvědky USA. Je tudíž pravděpodobné, že styk s O. ŠIKEM navázal ELBOGEN z příkazu nepřátelské zpravodajské služby.

S P D :

Obdobně jako CDU/CSU konkretizuje v polednovém období svou aktivitu a iniciativu i SPD. V dubnu navštívuje ČSSR opětně Brandtův velvyslanec Egon BAHR. Jedná s představiteli MZV, ÚV KSČ, s bývalým vedoucím mezinárodního oddělení ÚV KSČ s. KADERKOU, a jeho zástupcem s. ŠEDIVÝM a i když se obsah rozhovoru plně nekryje s Bahrovými představami a odjíždí z ČSSR zklamán, neposkytuje mu to dostatek argumentů, aby SPD svou taktiku vůči ČSSR revidovala nebo modifikovala. Naopak i SPD nastoupila v této době k frontálnímu útoku ve vztahu k ČSSR. Rovněž BAHR tlumočil v Praze ochotu SPD poskytnout ČSSR "výhodnou půjčku" a sondoval možnost důvěrného setkání W. BRANDTA s HÁJKEM v New Yorku v průběhu zasedání OSN.

V květnu 1968 BAHR opětně tlumočil nabídku BRANDTA ÚV KSČ o poskytnutí "velkorysé finanční pomoci". Zdůraznil při tom důvěrnost takovýchto rozhovorů.

V červenci pak BRANDT projevuje zájem navštívit ČSSR.

Zvláštní roli v tomto období v politice SPD ve vztahu k ČSSR přisuzuje W. BRANDT a společně s ním i E. BAHR činnosti obchodní mise NSR v ČSSR.

Vedoucí mise, sociální demokrat HEIPERTZ si již v březnu 1968 odvezl z porady v Bonnu tyto Brandtovy instrukce:

- zaměřit se především na sledování otázek rozšíření hospodářské a kulturní spolupráce;
- usilovat o realizaci Bonnem vypracovaného návrhu kulturní dohody s ČSSR, jenž zahrnoval:
  - a) intenzifikaci kulturní výměny,
  - b) usnadnění cestovního ruchu,
  - c) zřízení v ČSSR pobočky Göthova institutu, jenž by byl jakýmsi druhem kulturního střediska NSR v ČSSR.
- za důležitý úkol považovat především rozvíjení osobních kontaktů pracovníků mise s kulturními, hospodářskými a politickými činiteli ČSSR.

V polednovém období zvýšený zájem o ČSSR projevuje i vedení FDP. Tak např. předseda strany dr. Walter SCHEEL vyslovuje v červnu 1968 zájem navštívit naši republiku a nabízí úvěr ve výši 500 mil. marek. W. SCHEEL skutečně cestu do ČSSR realizuje. Měl mj. rozhovor s tehdejším ministrem HÁJKEM. Po návratu do NSR v červenci 1968 vyzdvihl zejména HÁJKOVU odvahu ho v tak kritické době přijmout. Hodnotil to jako pevnou vůli čs. vlády pokračovat v "demokratizačním úsilí" a normalizovat vztahy s NSR.

V červenci 1968 navštívil na pozvání ředitele Čs. státní banky dr. O. POHLA rovněž prezident západoněmecké federální banky Karl BLESSING. Západní tisk označil

tehdy tuto návštěvu za soukromou. Komentoval však, že ČSSR má zřejmě zájem o technickou pomoc a o půjčku. Bližší poznatky k BLESSINGOVĚ návštěvě Prahy nám známy nejsou.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Koncem května a začátkem června 1968 možno registrovat určité ^{za} kolísání v intenzitě styků NSR do ČSSR. Projevilo se zejména ve vedení CDU. Tehdejší kancléř KIESSINGER obdržel tajné informace, které nedávaly velké šance tehdejší vedoucí politické garnituře ČSSR. Protesty NDR, PLR a SSSR, informace hodnotily tak, že spojenci ČSSR nedopustí, aby současný proces u nás vyústil v protikomunistickou a protisovětskou politiku. Naproti tomu vedení SPD hodnotilo situaci kolem ČSSR optimističtěji.

Tyto problémy se staly předmětem klauzurního zasedání, které svolal v květnu 1968 sám kancléř KIESSINGER na zámek v Herzheimu, poblíž Bonnu a kterého se kromě významných politiků CDU/CSU a SPD zúčastnil osobně i E. BAHR. Pozorností zaslouží skutečnost, že BAHR odletěl po tomto zasedání naprosto tajně k jednání do USA.

Obavy z možného zásahu spojenců v ČSSR v té době sílí i na bonnském MZV. Do této rozpačité atmosféry zapadá veřejné prohlášení mluvčího bonnské vlády DIEHLA o možném zásahu spojeneckých vojsk v ČSSR.

Poslanec CDU GEWANDT hodnotil interně toto prohlášení jako krok ke zbrzdění další iniciativy SPD ve vztahu k ČSSR a pokus ke zjištění reakce ZSS na události v ČSSR. Vedení SPD si pak tuto akci vykládalo jako útok

proti BRANDTOVI, motivovaný vnitropolitickými problémy. Jiný mluvčí BONNU AHLERS 11. 6. 1968 se zase k DIEHLOVU prohlášení vyjádřil, že bonnskou vládu požádaly o jistou formu "pomoci" určité blíže nedefinované kruhy z ČSSR, které údajně DIEHLOVO prohlášení uvítaly.

Z AHLERSOVY informace však jednoznačně vyplynulo, že DIEHL koordinuje svou činnost v oblasti zahraniční politiky se zájmy západoněmecké sprav. služby BND, která spadá přímo pod Úřad spolkového kancléře.

Vedení SPD ve srovnání s opatrnějším postojem CDU považovalo situaci v ČSSR za nazrálou k převratným kvalitativním změnám, jež by měly zasáhnout podstatně dále, než jak tomu bylo v případě Jugoslávie, nebo dokonce Rumunska. Tyto naděje SPD posilovala skutečnost, že ve srovnání s těmito státy došlo u nás k podlomení základních principů stranických norem a disciplíny, což v obou zemích neexistuje. Polednový vývoj u nás se dostával na mimo-socialistickou platformu, což dávalo výhodné šance především sociálním demokratům. Proto v tomto období sílí rovněž zájem SPD o činnost bývalé naší sociální demokracie a jsou vypracovávány konkrétní akce na její podporu.

Středem zájmů NSR i v této době zůstávají především O. ŠIK a Dr. KRIEDEL. Tak ještě v průběhu srpna 1968 bonnský ministr hospodářství dr. SCHILLER velice lituje, že se nesešel se ŠIKEM. Chce proto učinit taktajně během záhřebského veletrhu.

Výrazný podíl na přímém zasahování do událostí v ČSSR má SPD i v průběhu srpnových událostí v ČSSR. Svědčí o tom konkrétní poznatky o podpoře našich zahraničních korespondentů v Bonnu, kteří za přímé asistence a finanční pomoci význačného činitele vedení SPD WISCHNEWSKEHO měli možnost využívat rozhlasové stanice

Deutsche Welle, která mj. přebírala relace z ČSSR a prostřednictvím zesilovacích aparátů údajně poskytnutých Bundeswehrem zpětně vysílala do ČSSR.

Úloha tzv. emisarů, zprostředkovatelů a spojek:

Šlo především o vytypované cestovatele do NSR, především novináře, kulturní a vědecké pracovníky, jichž využívali s oblibou někteří bývalí naši političtí činitelé jako prostředníků k bonnským politickým kruhům. S oblibou toho využívali zejména KLICKA, KRIEGEL, ŠIK a někteří pracovníci mezinárodního oddělení ÚV KSČ. Zvláště velkou aktivitu v tomto směru projevovali bývalý náš bonnský dopisovatel čs. rozhlasu Václav NOVOTNÝ (t. č. redaktor pražského týdeníku Volkszeitung), který se presentoval v Bonnu jako hlavní pověřenec vedení naší strany a vlády. Byl dlouho také tak přijímán a respektován. Zorganizoval např. návštěvy poslanců SPD Helmuta SCHMIDTA, EPPLERA a BLACHSTEINA do ČSSR, tlumočil vzkazy našich činitelů do NSR. Nebezpečí spočívalo nejen ve svévolné interpretaci vlastního poselství a stanovisek, nýbrž i v tom, že touto neoficiální cestou se západoněmecké straně dostávalo možnosti nahlédnout do bezkonceptnosti našich zahraničně politických záměrů, odhalovat uvnitř strany a vedení státu, jakož i rozpory mezi ČSSR a našimi spojeními, čehož velmi obratně dokázala využívat nepřátelská strana.

Škodlivý dopad spočíval i v tom, že V. NOVOTNÝ, typický svým velikášstvím a upovídaností dokázal často vlastní iniciativy a myšlenky vkládat do úst jiným významným činitelům ČSSR.

Obdobně je možno hodnotit i návštěvy bývalého redaktora Mladé Fronty Arnošta PRAŽÁKA v NSR. Tak např.

počátkem července 1968 byl v Mnichově a z vlastní iniciativy jednal s mluvčím sudetoněmeckého Landsmanschaftu, poslancem CSU, dr. Walterem BECHEREM. BECHER dokonce předal PRAŽÁKOVĚ vlastnoručně napsaný článek pro Literární Listy.

Tento rozhovor hodnotil BECHER tak, že v PRAŽÁKOVĚ viděl člověka, který jedná s plným vědomím ministra HÁJKA s nímž před odjezdem do NSR hovořil.

Předmětem rozhovoru bylo i pozvání BECHERA k návštěvě ČSSR a navázání politických kontaktů. BECHER hned o rozhovoru vyrozuměl KIESSINGERA. Podtrhl, že čs.strana s ním navázala oficiální kontakty a žádal, aby jakákoliv další jednání Bonnu s ČSSR byla za jeho účasti.

Tyto akce nelze hodnotit jinak, než že posilovaly naděje buržoazních kruhů NSR o kvalitativních vnitropolitických změnách v ČSSR a o odtržení naší republiky ze svazku ZSS. Posilovaly naděje i revanšistických sil NSR, toužících po odvetě. Uváděné příklady však zdaleka nebyly jedinými.

- c) Naděje NSR využít situace v ČSSR i po srpnu 1968
- snahy navázat na minulé období:

Po počáteční bezradnosti v důsledku příchodu spějenceckých vojsk do ČSSR, začínají jednotlivé politické strany postupně opět sondovat možnosti aktivní vlivové politiky vůči ČSSR. I když nelze při tom pouštět se zřetele, že se tak děje opatrněji.

Nicméně již v říjnu 1968 zjišťuje pracovník bonnského MZV dr. BOCK, zda trvá náš zájem na poskytnutí půjčky.

V říjnu 1968 projevuje tehdejší ministr financí F. J. STRAUSS zájem o styk s našimi občany žijícími v NSR a zkoumá možnosti navázat jejich prostřednictvím kontakty do ČSSR.

V prosinci 1968 se zasazuje skupina poslanců CDU o oživení dřívějších styků do ČSSR, především projevuje zájem o styk s dr. KRIEGELEM a s prof. ŠNEJDÁRKEM.

Význačný činitel SPD, ministr zemské vlády v Hesensku pro hospodářství a dopravu dr. ARNDT v lednu 1969 na půdě "Německo-československé společnosti" prohlásil:

"Je třeba cílevědomě využívat všech cest k podpoře a posílení těch sil v ČSSR, které se příznivě stavějí vůči Západu ...". V této souvislosti zdůraznil kladnou roli ÚMPE pod vedením ŠNEJDÁRKA, který si podle ARNDTA počínal před 21. srpnem vzorně.

Koncem září 1969 hodnotil Willi BRANDT v důvěrném kruhu pozitivně minulé kontakty mezi SPD a KSČ. Zdůraznil zájem v nich pokračovat. Uvedl, že minulé nabídky SPD vůči ČSSR mají platnost i nyní. Měl na mysli zejména smlouvu o zřeknutí se násilí, postoj k mnichovské dohodě a poskytnutí výhod v hospodářské oblasti.

V současné době jak z iniciativy předsedy SPD a bonnského kancléře Willi BRANDTA provádějí sociální demokraté sondáže, zda ve vedení KSČ a v ČSSR je situace již taková, aby bylo možno podniknout vůči ČSSR konkrétní kroky. Sondáže se soustřeďují na vyjasnění těchto otázek:

- a) zda má ČSSR zájem o podobné rozhovory s Bonnem jaké vede nyní s PLR;
- b) zda je vedení KSČ v situaci vést samostatně

rozhovory s NSR, aniž by to vyvolalo nedůvěru SSSR, NDR, případně dalších spojenců;

- c) souhlasí-li naše místa, aby základnou pro jednání byla ujednání z minulého roku; SPD má zřejmě na mysli rozhovory jež vedl E. BÄHR při své poslední návštěvě v Praze s pracovníky mezinárodního oddělení ÚV KSČ. O jaká ujednání nám šlo, nám známo není.

Navázat na minulé akce v ČSSR se snaží i vedoucí kruhy CDU. Tak např. v říjnu 1969 navštívil opět ČSSR poslanec Spolkového sněmu, člen předsednictva CDU dr. Berthold MARTIN, který je současně význačným činitelem INTERNATIONES. V Praze se měl sejit s čs. novináři a s čs. pedagogy na blíže nezjištěném pedagogickém institutu. Cílem MARTINOVY návštěvy ČSSR bylo zjistit postoj ČSSR k nové bonnské vládě, získat informace k současné vnitropolitické situaci v ČSSR, zejména pak utvořit si představu jak čs. vláda hodlá řešit hospodářskou situaci a zda trvá zájem Československa o úvěr od západních zemí.

Tyto příklady svědčí o tom, že NSR i v budoucnu bude hledat cesty k dialogu a možnému ovlivňování situace v ČSSR.

III. Závěry, vyplývající z hodnocení kontaktů NSR - ČSSR na základě shromážděných a shora uvedených poznatků.

---

1) čs. zkušenosti z bonnské tzv. východní politiky potvrzují, že cíle zahraniční politiky NSR se nemění. Spočívají především:

- v posilování pozic NSR v Evropě a ve světě, ve vytváření příznivých předpokladů k vybudování

hegemonního postavení NSR na evropském kontinentě za měnících se politických podmínek; schůdnou a reálnou cestu spatřuje především BRANDTOVA vláda v odstranění všech sporných otázek se ZSS, aby pak ničím nezatižena mohla realizovat tyto své záměry;

- ve vytváření podmínek pro ofenzivnější politickou a ideologickou činnost proti NDR, záměr oslabit vnitřní i mezinárodní pozice NDR s perspektivním cílem sjednocení Německa podle západoněmeckých představ;
- v neposlední řadě aktivně působit v souladu s hlavními imperialistickými státy, především pak s USA proti ZSS jako celku, k oslabení jeho vlivu ve světě, narušení, případně likvidování socialistického systému v jednotlivých ZSS.

2) NSR uplatňovala^a i nadále provádí politiku diferencovaného přístupu k jednotlivým ZSS a akcentací zájmu na vytypovaný nejslabší článek socialistické soustavy. V Brandtově zahraničně-politické koncepci však s větším smyslem pro respektování skutečných realit socialistického společenství a světa.

3) Zkušenosti ČSSR potvrzují orientaci NSR na společenské vrstvy socialistické společnosti, náchylné přijímat buržoazní ideologii, jde především o kulturní frontu, studentskou, zejména pak vysokoškolskou mládež, vědeckou frontu, novináře, politické síly v zemi, včetně komunistické strany, jež jsou pod vlivem shora uváděných společenských vrstev apod.

4) Politický a ideologický nápor směřuje po zkušenostech ČSSR i do vedoucích kruhů KSČ; za spoluúčasti nepřátelských rozvědek volí NSR taktiku dlouhodobého,

trpělivého a cílevědomého ideologického a politického zpracování vytypovaných osob za účelem zajištění prosazování svých záměrů cestou vlivných činitelů přímo v rozhodujících centrech strany a vlády.

5) Zkušenosti ČSSR dále potvrzují, že jednotlivé politické síly, strany i instituce neprovádějí svou aktivní politiku vůči ZSS izolovaně, nýbrž úzce koordinovaně na základě koncepčně propracovaného plánu. Svědčí o tom např. ještě v době existence vlády CDU/CSU informování těchto vládních činitelů o výsledcích rozhovorů jež vedli představitelé opozičních stran SPD a FDP.

